

zeeuwind

*Hier werken
we aan het
fundament
voor de
duurzame
toekomst van
Zeeland*

Carbon Capture & Storage

Wat is de rol voor Zeeuwind?

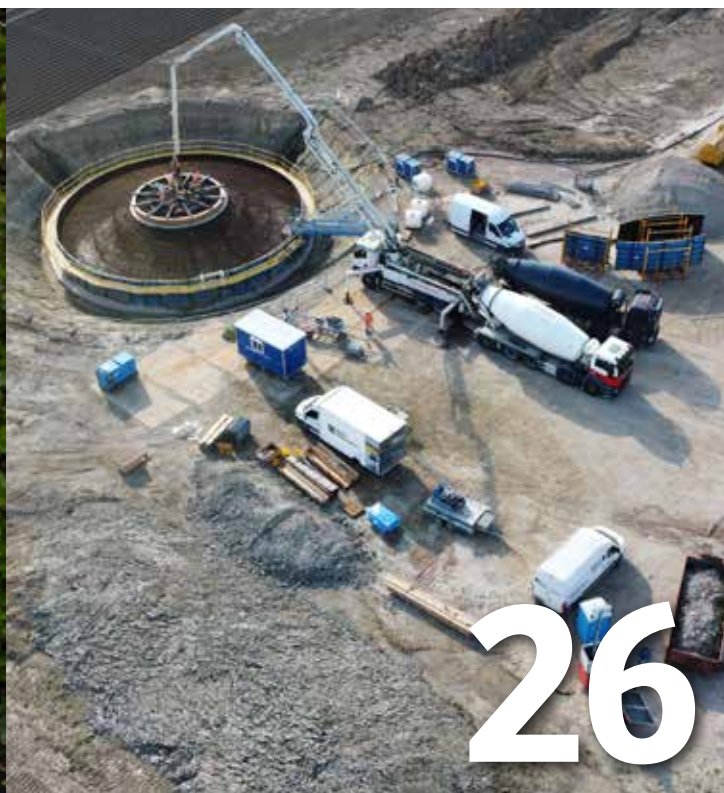
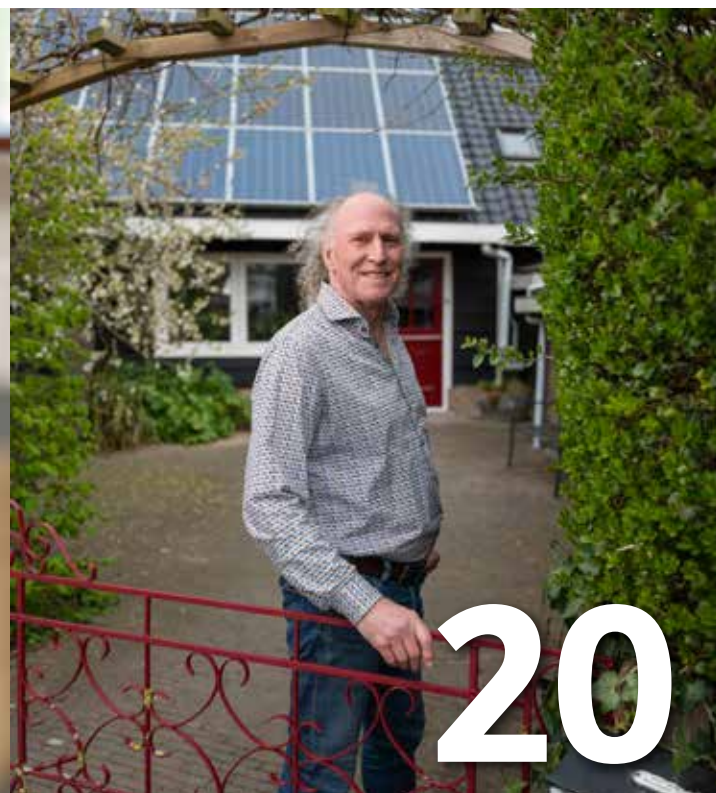
Vloer isoleren met schelpen

Zo duurzaam zijn onze leden

Wind, zon en energieopslag

We blijven doorontwikkelen!

Inhoud

Zo duurzaam zijn
onze leden

20

- 3 Voorwoord
- 4 Het bruist in de Willem-Annapolder!
- 8 Carbon Capture & Storage: wat is dat?
- 12 Energieloket Zeeland van start
- 14 Dit is onze coöperatie:
twee leden over hun lidmaatschap
- 16 Column door Edwin Tazelaar, lector aan de HZ
- 17 Partners van Zeeuwind: Erik-Jan Nap

Rectificatie

In het magazine van november 2025 werd op pagina 18 Astrid Goedegebure geciteerd. Helaas stond haar naam verkeerd gespeld. Bovendien zit Astrid niet in de dorpsraad van Borssele, maar van 's-Gravenpolder. Onze excuses voor deze fouten.

- 18 Infographic: Zeeuwind in cijfers
- 20 Zo duurzaam zijn onze leden
- 22 CO₂-tool: meten is weten!
- 24 Update over onze wind-,
zon- en batterijontwikkelingen
- 28 Energiegemeenschappen:
is dat de toekomst?
- 30 Nieuwe medewerkers:
Leslie van de Vijver en
Fidel van Kempen
- 32 Kort nieuws uit onze coöperatie

Voorwoord

SAMEN BOUWEN AAN EEN TOEKOMSTBESTENDIG ENERGIESYSTEEM

De energietransitie gaat allang niet meer alleen over het plaatsen van windmolens of zonnepanelen. Natuurlijk blijven we investeren in grote duurzame energieprojecten, zoals de ontwikkelingen in de Willem-Annapolder en windpark ZE-BRA. Dat is belangrijk, want juist met die grootschalige opwek kunnen we de CO₂-uitstoot blijven verminderen én een gezond rendement realiseren voor onze leden. Maar steeds vaker draait het ook om een andere vraag: hoe zorgen we ervoor dat ons energiesysteem betrouwbaar, betaalbaar en toekomstbestendig blijft?

Bij Zeeuwind geloven we – al bijna veertig jaar – dat die toekomst lokaal georganiseerd moet worden. Niet ieder huis volledig op zichzelf, maar samen bouwen aan sterke regionale energiesystemen. Systemen waarin duurzame opwek, opslag en gebruik slim met elkaar verbonden zijn. Want als we onze energievoorziening lokaal goed organiseren, zorgen we niet alleen voor minder uitstoot, maar ook voor meer bestaanszekerheid. Voor bedrijven die kunnen blijven draaien. Voor banen die behouden blijven. En uiteindelijk voor een provincie waarin het prettig en gezond wonen blijft.

Dat vraagt om samenwerking en soms ook om lef. Als coöperatie kunnen wij stappen zetten die niet meteen vanzelfsprekend lijken. We kunnen investeren in nieuwe ontwikkelingen, ook als die nog niet direct winstgevend zijn. Denk aan energiehubs, batterijen of laadpleinen voor elektrisch materieel. Juist door samen risico's te nemen, kunnen we beweging creëren en nieuwe ontwikkelingen op gang helpen.

Die rol past bij wie we als Zeeuwind zijn. Met ruim 3600 leden vormen we een sterke maatschappelijke beweging. Niet gedreven door kortetermijnwinst, maar door de overtuiging dat we samen meer kunnen bereiken dan ieder voor zich. Daarom blijven we zoeken naar oplossingen die Zeeland verder helpen – met duurzame energie, slimme lokale systemen en projecten die ook op de lange termijn waarde toevoegen aan onze omgeving.

In dit magazine ziet u weer mooie voorbeelden dat we duurzaamheid dicht(er)bij brengen.

Willemien de Jong
directeur-bestuurder
Zeeuwind

Trots op windpark Willem-Annapolder II

Eind mei vierden wij groots de opening van windpark Willem-Annapolder II met een feest én een open dag. Op donderdag 28 mei luidden Constantijn Jansen op de Haar, burgemeester van de gemeente Kapelle, en Gero Niemeyer, CFO van Odido, samen het nieuwe windpark in. De zaterdag daarop bezocht het grote publiek en masse de open dag met belevenissen voor jong en oud. We laten de foto's graag voor zichzelf spreken!

Willem-Annapolder II Open dag

CO₂ afvangen: noodzakelijk puzzelstuk in de energietransitie

Voor Zeeuwind werkt Gerben Huiszoon één dag per week aan innovatievraagstukken. De rest van zijn tijd is hij practor Energietransitie bij Scalda in Vlissingen. Daar is hij verantwoordelijk voor praktijkgericht onderzoek en het verbinden van onderwijs en bedrijfsleven. Die combinatie maakt zijn rol bijzonder. “Bij Scalda kijken we naar nieuwe technologieën en hoe we die in het onderwijs kunnen verwerken,” vertelt hij. “En bij Zeeuwind kan ik die kennis direct toepassen in de praktijk. Dat maakt het heel waardevol.”

Een van de onderwerpen waar hij zich recent in verdiepte, is Carbon Capture & Storage (CCS): het afvangen en opslaan van CO₂. Op verzoek van het managementteam van Zeeuwind onderzocht hij wat deze technologie betekent voor de energietransitie en welke rol onze coöperatie daarin eventueel zou kunnen spelen. Wat begon als een verkenning, groeide al snel uit tot een breder verhaal. “We merken: dit is geen nicheonderwerp,” zegt Gerben. “Dit is een belangrijk onderdeel van het energiesysteem van de toekomst.”

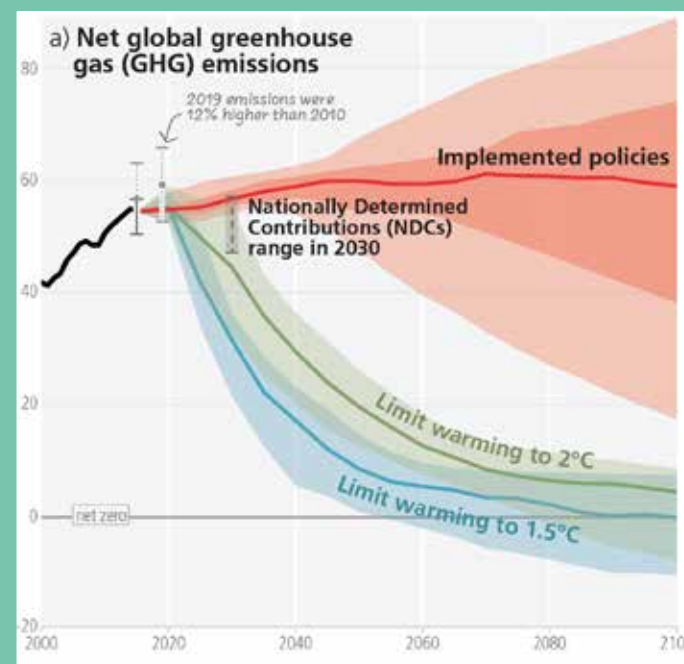
Meer nodig dan alleen duurzame energie

De aanleiding voor zijn onderzoek ligt in de harde cijfers over klimaatverandering. “We zitten simpelweg niet op het pad om de klimaatdoelen te halen,” stelt Gerben. “Zelfs als we doorgaan met het huidige beleid, blijft er een grote bandbreedte in hoe de CO₂-concentratie zich ontwikkelt. Maar één ding is duidelijk: we doen nog niet genoeg” (zie afbeelding 1 en 2).

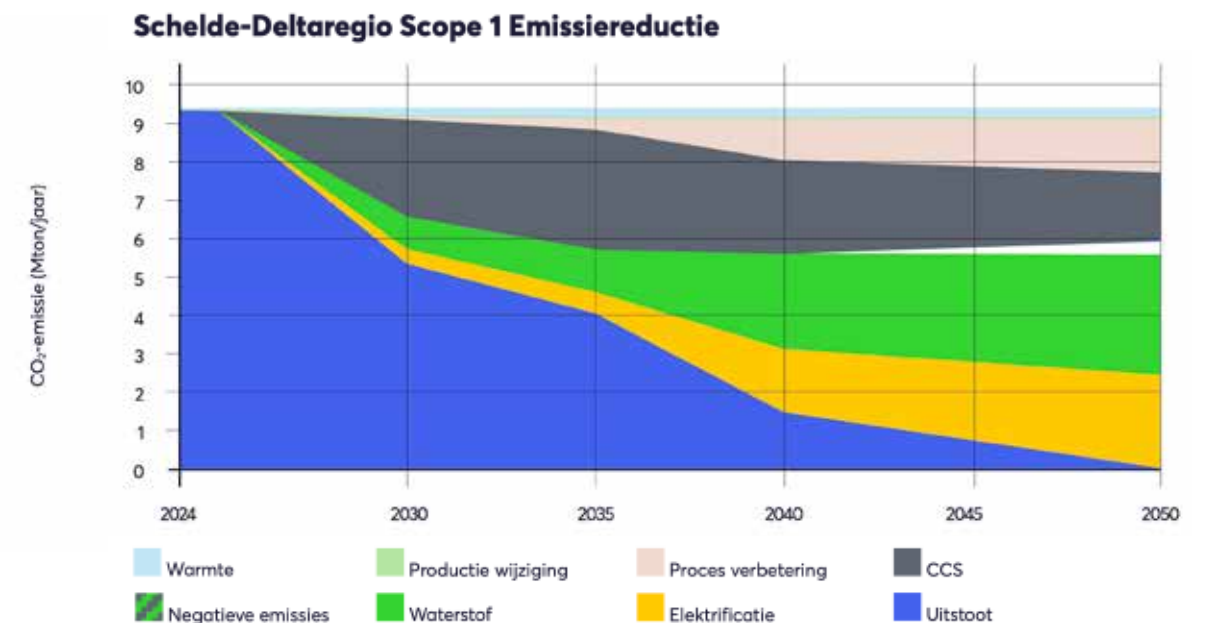
Volgens hem zit het probleem niet alleen in toekomstige uitstoot, maar ook in wat er al in de atmosfeer aanwezig is. “Er zit inmiddels zoveel CO₂ in de lucht, dat alleen stoppen

Gerben Huiszoon

Afbeelding 1. Deze grafiek geeft aan waar we op afkoersen met het huidige beleid en welke lijn nodig is voor slechts 1,5 °C of 2,0 °C opwarming. De huidige koers is ontoereikend om de opwarming voldoende te beperken.

Afbeelding 3. In deze figuur wordt alle CO₂ meegerekend die vanuit 'de fabriek' de atmosfeer ingaat, niet de CO₂ die in producten wordt verwerkt of aan glastuinbouw wordt geleverd. Bron: Smart Delta Resources, Cluster Energie Strategie Rapport

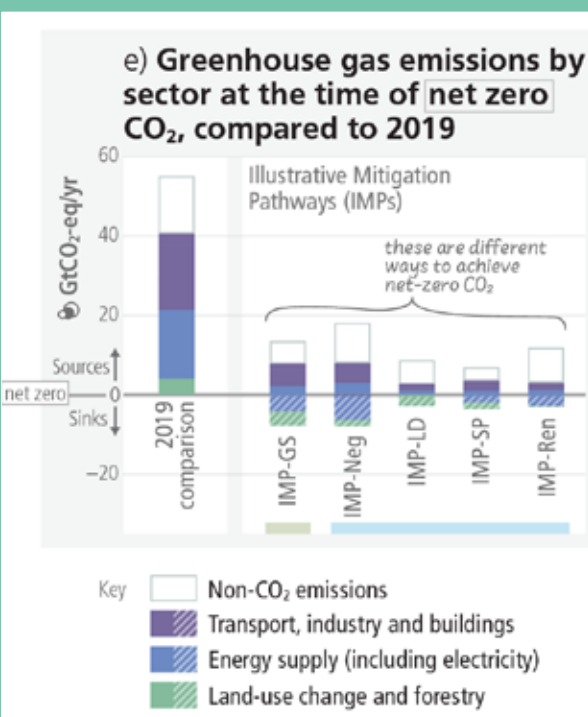
met uitstoten niet voldoende is. We moeten ook CO₂ actief gaan verwijderen.” Dat vraagt om een bredere blik op de energietransitie. “We denken vaak: als we overstappen op wind en zon, dan lossen we het probleem op. Maar dat is niet zo. Dat is een belangrijk deel van de oplossing, maar niet het hele verhaal.”

Een mix van oplossingen

In zijn onderzoek keek Gerben naar verschillende manieren om CO₂ uit de atmosfeer te halen of op te slaan. Daarbij maakt hij onderscheid tussen natuurlijke en technologische oplossingen. “Bomen planten helpt, dat staat buiten kijf,” zegt hij. “Maar het is niet genoeg. Als je kijkt naar de schaal die nodig is, dan kom je er met alleen natuur niet.” Daarom wordt steeds vaker gekeken naar technologische oplossingen, zoals het afvangen van CO₂ bij fabrieken, het opslaan in de bodem of het direct uit de lucht halen van CO₂ met installaties. “De conclusie uit veel studies is dat je een combinatie nodig hebt,” legt Gerben uit. “Een gebalanceerd portfolio van maatregelen. Dus én natuur, én technologie.” Die mix is volgens hem essentieel om risico's te spreiden en voldoende effect te bereiken. “Je moet niet alles op één kaart zetten. Maar je kunt CCS ook niet negeren.”

De rol van industrie: CCS als hoofdstrategie

Opvallend is dat juist de industrie sterk inzet op CO₂-afvang (zie afbeelding 3). “Voor veel industriële bedrijven is carbon capture de belangrijkste manier om hun uitstoot te reduceren,” zegt Gerben. “Dat komt omdat hun processen vaak moeilijk te elektrificeren zijn.” Dat is ook zichtbaar in Zeeland, waar een groot deel van de Nederlandse industrie geconcentreerd is. “We zijn een dunbevolkte provincie, maar hebben relatief veel industrie. Ongeveer twintig procent van de Nederlandse CO₂-uitstoot komt hier vandaan.”

Afbeelding 2. Deze grafiek laat zien dat alleen 'fossiel' vervangen voor 'duurzaam' niet genoeg meer is. Alle mogelijke scenario's om de opwarming nog te beperken houden rekening met CO₂ 'sinks', ofwel opslag.

Bron: IPCC

Om de klimaatdoelen voor 2050 te halen, wordt in de industrie ingezet op een combinatie van maatregelen: energiebesparing, elektrificatie, waterstof en – in belangrijke mate – CO₂-afvang. “Als je kijkt naar de plannen, zie je dat carbon capture daar een groot aandeel in heeft. Dat zegt wel iets over hoe belangrijk deze techniek wordt.”

Van schoorsteen tot opslag onder de grond

CO₂-afvang gebeurt vaak direct bij de bron, bijvoorbeeld bij een fabriek. De afgevangen CO₂ wordt vervolgens gecomprimeerd en opgeslagen, bijvoorbeeld in lege gasvelden onder de zeebodem. “Dat klinkt misschien spannend,” zegt Gerben, “maar het principe is eigenlijk vrij logisch. Die gasvelden hebben miljoenen jaren gas vastgehouden. Daar kun je ook CO₂ veilig in opslaan.”

Een concreet voorbeeld is de fabriek van Yara in Sluis. “Daar wordt vanaf 2026 op grote schaal CO₂ afgevangen en opgeslagen. Alleen al dat project scheelt een aanzienlijk deel van de Nederlandse uitstoot. Dat laat zien hoe groot de impact kan zijn.” De schaal van dit soort projecten maakt indruk. “Als je dezelfde hoeveelheid CO₂ zou willen compenseren met bos, dan moet je elk jaar een enorm oppervlak aanplanten. Dat is simpelweg niet haalbaar.”

CO₂ als grondstof

Naast opslag wordt ook gekeken naar hergebruik van CO₂. “Je kunt CO₂ gebruiken als grondstof,” legt Gerben uit. “Bijvoorbeeld voor bouwmaterialen of synthetische brandstoffen.”

Die toepassingen staan nog in de kinderschoenen, maar ontwikkelen zich snel. “Er zijn startups die CO₂ omzetten in cement of brandstoffen. Dat is nog niet grootschalig, maar het laat wel zien welke kant het op kan gaan.”

Direct air capture: kans voor Zeeuwind

Voor Zeeuwind zelf ligt de grootste kans volgens Gerben niet bij industriële afvang, maar bij direct air capture: het rechtstreeks uit de lucht halen van CO₂. “Dat gebeurt met installaties die lucht aanzuigen en CO₂ eruit filteren,” legt hij uit. “Daar is veel energie voor nodig. En dat is precies waar Zeeuwind goed in is.”

Dat opent interessante perspectieven. “Op momenten dat er veel wind- en zonne-energie beschikbaar is, kun je die inzetten om CO₂ uit de lucht te halen. Dan gebruik je je energie niet alleen om stroom te leveren, maar ook om actief bij te dragen aan klimaattherstel.” Tegelijkertijd zijn er nog uitdagingen. “De concentratie CO₂ in de lucht is heel laag – ongeveer 0,04 procent. Dus je moet enorme hoeveelheden lucht verwerken. Dat kost dus veel energie en maakt het nog relatief duur.”

Een systeem in ontwikkeling

Wereldwijd wordt volop geëxperimenteerd met deze technologie. “In landen als IJsland en de Verenigde Staten zie je al grote installaties,” zegt Gerben. “Die worden steeds

groter en efficiënter.” Ook de infrastructuur voor CO₂-opslag ontwikkelt zich snel. In Nederland wordt gewerkt aan een netwerk van leidingen en opslaglocaties onder de Noordzee. “Dat laat zien dat CCS niet iets kleins is, maar een systeemoplossing waar op grote schaal in wordt geïnvesteerd.” (Bekijk een voorbeeld hiervan via de QR-code.)

Geen wondermiddel, wel noodzakelijk

De conclusie van Gerben is helder, maar genuanceerd. CCS is geen wondermiddel dat alle problemen oplost. Maar het is wel een essentieel onderdeel van de oplossing. “We

moeten stoppen met uitstoten, we moeten verduurzamen, en we moeten óók CO₂ uit het systeem halen,” zegt hij. “Het is geen keuze tussen óf-óf. Het is én-én.”

Voor Zeeuwind betekent dat vooral: goed begrijpen wat er speelt en kijken waar je als coöperatie kunt bijdragen. “De kracht van Zeeuwind ligt in duurzame energie. Als we die kunnen koppelen aan nieuwe toepassingen zoals CO₂-afvang, dan kunnen we nog veel meer impact maken.” En dat is uiteindelijk waar het om draait. “De energietransitie is complex,” besluit Gerben. “Maar juist door die complexiteit serieus te nemen, kom je tot betere oplossingen.”

Eén energieloket voor Zeeland:

samen bewoners verder helpen

De energietransitie komt steeds dichterbij de Zeeuwse huiskamers. Tegelijk wordt het voor bewoners ook steeds complexer om te bepalen welke stappen ze kunnen zetten. Om hen beter te ondersteunen, werken de Zeeuwse overheden aan een nieuw energieloket. Dit loket moet uitgroeien tot dé plek waar inwoners terecht kunnen met hun vragen. Ook voor Zeeuwind is daar een rol in weggelegd.

Volgens Carola Helmendach, programmamanager gebouwde omgeving binnen de Regionale Energiestrategie (RES) Zeeland, is de behoefte aan zo'n loket groot. "We vinden het heel belangrijk dat bewoners betrouwbare en onafhankelijke informatie op één plek kunnen vinden," legt ze uit. "Veel mensen zien door de bomen het bos niet meer. Er zijn zoveel aanbieders en mogelijkheden, dat het lastig is om keuzes te maken. Dat is vaak ook de reden dat mensen uiteindelijk niets doen."

Het nieuwe energieloket, dat per 1 juli 2026 live gaat, moet daar verandering in brengen. "We willen alles bundelen: informatie, advies en begeleiding. Mensen kunnen bellen of digitaal contact opnemen en er kan ook een onafhankelijk adviseur langskomen die specifiek naar de woning kijkt. Zo helpen we bewoners stap voor stap verder."

Van isolatie tot volledige verduurzaming

Het loket past binnen een bredere aanpak om de gebouwde omgeving in Zeeland te verduurzamen. "We werken al jaren aan energiebesparing, bijvoorbeeld via een groot isolatieprogramma," vertelt Carola. "Dat loopt goed: we hebben inmiddels duizenden aanvragen verwerkt. Tegelijk kijken we verder, want uiteindelijk moeten alle woningen van het aardgas af." Die opgave is groot. "We hebben het over zo'n 130.000 particuliere woningen in Zeeland. Daarvan heeft een deel al een goed energielabel, maar een groot deel nog niet. En ook mensen met een goed geïsoleerd huis hebben vaak nog vragen, bijvoorbeeld over warmtepompen of batterijen."

Samenwerking met Zeeuwind

Om bewoners goed te kunnen helpen, is samenwerking essentieel. "De markt is groot en de vragen zijn divers," zegt Carola. "Daarom zoeken we actief de samenwerking met partijen zoals Zeeuwind. We kennen elkaar steeds beter en verwijzen ook naar elkaar door. Hoe die rolverdeling precies wordt, zijn we nog aan het uitwerken."

Theo van der Sluijs, manager gebouwde omgeving van Zeeuwind, ziet die samenwerking als een logische stap. "Het is zonde als bewoners bij meerdere partijen hetzelfde verhaal moeten doen," zegt hij. "Het loket wordt voor veel mensen de eerste ingang. Daarna kijken we samen wie het beste kan helpen. Soms zijn wij dat, soms andere partijen van het loket."

Bewoners ontzorgen

Volgens Theo is die hulp ook hard nodig. "De energietransitie wordt steeds ingewikkelder voor bewoners. Het gaat allang niet meer alleen over isolatie. Mensen vragen zich af: moet ik zonnepanelen, een warmtepomp of misschien een batterij? En hoe zit het met subsidies? Dat is best complex." Carola herkent dat beeld. "Daarom zetten we in op ontzorgen," zegt ze. "Niet alleen technisch advies, maar ook hulp bij subsidies en financiering. We willen dat mensen echt geholpen worden om de stap te zetten."

Theo vult aan: "Dat doen we als Zeeuwind ook in diverse gemeentes zoals Schouwen-Duiveland, Borsele en Terneuzen. Via de wijkgerichte aanpak helpen we in één

keer hele wijken te verduurzamen. Zo hebben we al een paar duizend bewoners geholpen op weg naar een aardgasvrije woning."

Kleine stappen, groot doel

Uiteindelijk werken alle inspanningen toe naar een groter doel: een duurzame gebouwde omgeving in 2050. Maar de weg daarnaartoe bestaat uit veel kleine stappen. "We proberen mensen mee te nemen en stap voor stap vooruit te helpen," zegt Carola. "Als iemand begint met isoleren en merkt dat het comfort toeneemt en de energierekening daalt, dan volgt vaak de volgende stap vanzelf." Theo vult aan: "Voor Zeeuwind is het belangrijkste dat we zoveel mogelijk mensen goed helpen, zonder dat ze verdwalen in alle regels en mogelijkheden. Als dat lukt, komen die klimaatdoelen vanzelf dichterbij."

Met het nieuwe energieloket hopen de betrokken partijen daar een belangrijke bijdrage aan te leveren. Het loket is per 1 juli bereikbaar via zeeuwsenergieloket.nl.

Wat zijn de doelen van de RES Zeeland?

- het isoleren van 59.000 woningen in 2030
- 50% minder aardgasverbruik in 2030 voor woningen en gebouwen t.o.v. 1990
- 5.280 kantoren/gebouwen zijn in 2030 verbeterd naar tenminste label C

Energielabels in Zeeland

A t/m A++	42.815 woningen
B	20.710 woningen
C	29.370 woningen
D	11.175 woningen
E	7.035 woningen
F	4.865 woningen
G	5.840 woningen

Bron: RVO - Registratiesysteem voor energielabels van woningen

Theo van der Sluijs en Carola Helmendach

"We hebben al een paar duizend bewoners geholpen op weg naar een aardgasvrije woning"

Marc Beerens uit Kortgene werd pas vorig jaar lid van Zeeuwind. Via een omweg kwam hij bij de coöperatie terecht. "Ik wilde voor mijn kleinkinderen sparen, maar een spaarrekening bij de bank voor hen openen kon niet. Toen wees iemand mij op Zeeuwind." Inmiddels heeft hij al zijn drie kleinkinderen lid gemaakt en stort hij jaarlijks een bedrag voor hen. Het beheer houdt hij zelf in handen tot ze achttien zijn. "Wat ze er later mee doen, mogen ze zelf bepalen – al hoop ik natuurlijk dat ze het niet opeten of opdrinken."

Voor zichzelf en zijn vrouw leek Zeeuwind eveneens een logische stap. "We zien het als een belegging, maar wel een die ergens over gaat. Duurzaamheid speelt al langer een rol in ons leven. Onze woning is goed geïsoleerd, ligt vol zonnepanelen en wordt verwarmd met een warmtepomp. Verder rijden we hybride – de auto laden we op met eigen zonnestroom. We hebben het geluk dat we dit kunnen doen. Voor jongeren zijn zulke investeringen vaak lastiger, al valt me op dat de gemeente Noord-Beveland daarin flink ondersteunt."

Voor Marc draait het lidmaatschap om meer dan financieel rendement. "Windenergie helpt ons minder afhankelijk te worden van andere landen en regimes. Dat is belangrijk." Tegelijk maakt hij zich zorgen over het vertrouwen in het

Marc Beerens: "Deze belegging gaát ergens over"

beleid rondom de energietransitie. "De overheid heeft mensen gestimuleerd om zonnepanelen te nemen en komt daar nu deels op terug. Dat is geen goed signaal, zeker niet voor de volgende generatie. Juist daarom investeren we in Zeeuwind: vanwege de duurzame energie én de toekomst van onze kleinkinderen."

"Ik wilde voor mijn kleinkinderen sparen, inmiddels zijn drie van hen lid"

Daan Koens (24) groeide op in Ovezande. "Ik heb een jaar in Rotterdam gestudeerd, maar toen merkte ik al snel dat ik Zeeland miste. Sindsdien wil ik hier eigenlijk niet meer weg. In het dagelijks leven werk ik als woonbegeleider bij Emergis in Middelburg, waar ik mensen begeleid met bijvoorbeeld schizofrenie of tijdens een psychose. Dat is mooi werk, omdat je echt iets voor iemand kunt betekenen."

Ongeveer vijf jaar geleden werd Daan lid van Zeeuwind. "Via mijn vader. Hij wees me erop en daarna ben ik me er zelf in gaan verdiepen via de website. Het idee sprak me meteen aan. Het voelt goed om op deze manier een steentje bij te dragen, zeker omdat je kunt zien in welke projecten je investeert en waar het geld naartoe gaat. Zelf ben ik ook bezig met verduurzamen – al is het nog niet perfect. Zo pak ik vaker de fiets, scheid al het afval en in huis probeer ik stap voor stap verbeteringen door te voeren. Helaas heb ik nog enkel glas en omdat dubbel glas best duur is, heb ik voorlopig folie op de ramen geplakt. Ook gebruik ik tochtstrips en een warmtedeken, zodat ik minder gas verstook. Het zijn kleine dingen, maar ze helpen wel."

In zijn omgeving is duurzaamheid best een onderwerp dat leeft. "Veel vrienden letten erop en sommigen rijden al hybride of elektrisch. Tegelijk merk ik dat investeren in lokale duurzame energie niet zo vanzelfsprekend is. Windparken op zee worden vaak als een goed idee gezien, want turbines op land liggen gevoeliger. Voor mijn generatie zou de energietransitie aantrekkelijker worden als slim wordt gecommuniceerd wat mogelijk is. Denk aan korte filmpjes op socials. Als leeftijdsgenoten iets duurzaam doen en dat delen, werkt dat aanstekelijk. Daarnaast zou het helpen als er een vorm van ondersteuning komt, bijvoorbeeld een potje voor jongeren om hun huis te verduurzamen met simpele maatregelen. Uiteindelijk gaat het wel om onze toekomst."

"Dubbelglas is best duur, ik heb voorlopig folie op de ramen geplakt"

Daan Koens:
"Als leeftijdsgenoten verduurzamen, werkt dat aanstekelijk"

Oproep!

Wil je meedoen aan deze rubriek? Laat het ons weten!
Stuur een mail naar info@zeeuwind.nl.

Frisse gedachten

Column

Wat is Zeeland toch heerlijk. Zon, zee, ruimte. En altijd wel een bries om 's avonds met de hond uit te waaien op het strand. Goed voor frisse gedachten.

Wind, zon – Zeeland heeft geen gebrek aan duurzame energiebronnen. Dus als er voldoende duurzame bronnen zijn, wat maakt de energietransitie dan zo ingewikkeld? In de kern draait de energievoorziening onderhand om drie dingen: energie op het juiste moment, energie op de juiste plaats en energie van de juiste kwaliteit.

Om met dat laatste te beginnen: we hebben de neiging alles elektrisch te willen oplossen. Elektriciteit is de Rolls Royce onder de energiedragers, en één energiedrager is al complex genoeg. Maar aardgas laat zich niet overal door elektriciteit vervangen en qua toepassing gaat de meeste energie nog altijd naar laagwaardige warmte.

Dan energie op de juiste plaats. We kunnen er niet langer omheen dat het niet haalbaar is om alle energie via het elektriciteitsnet te transporteren. We lezen er bijna dagelijks over in de krant. Gelukkig zijn duurzame energiebronnen als zon en wind veel dichterbij huis beschikbaar dan onze traditionele energiecentrales. Dat helpt, maar lost niet alles op.

Want energie moet ook op het juiste moment beschikbaar zijn. We leven op een breedtegraad waar seizoenen een bepalende invloed hebben op ons energiesysteem. De zon schijnt in de zomer, maar onze energievraag piekt in de winter. Om te voorkomen dat windturbines of energiecentrales een groot deel van het jaar stilstaan, zullen we moeten inzetten op seizoensopslag. Dan hebben we het dus niet over thuisbatterijen (voor dagen, niet voor maanden) of WKO-systemen (voor warmte, niet voor elektriciteit).

Veel beperkingen en een complex verhaal – niet ideaal voor onze bestuurders die verantwoordelijk zijn voor de energietransitie. Ik geef het je te doen. Dus hoe komen we verder? Ik denk met maatwerk, moed en medewerking. Maatwerk, omdat verduurzaming vraagt om volle aandacht voor de lokale kansen en beperkingen. En moed om naar aanvullende energiedragers als waterstof en warmtenetten te durven kijken. En medewerking van ons allemaal om onze provincie vooruit te helpen.

Want wat als we dat in Zeeland nu eens gewoon doen? Niet volgend zijn aan de rest van Nederland, maar onze unieke situatie benutten? Een energiesysteem ontwikkelen dat ruimte biedt om bedrijven blijvend van energie te voorzien, zodat Zeeland aantrekkelijk blijft als vestigingsplaats en onze jongeren voor hun toekomst de provincie niet hoeven te verlaten? De Zeeuwse Aanpak als pilot voor Europa?

Misschien heb ik te veel strandwandelingen gemaakt. Of misschien begint het juist daar. Met frisse lucht en frisse gedachten.

Edwin Tazelaar
is Lector Hernieuwbare
Energie bij de HZ University
of Applied Sciences

De partners van Zeeuwind

"Juist bij complexe projecten moet veiligheid goed geborgd zijn"

In deze rubriek maak je kennis met onze samenwerkingspartners of flexibele schil. Want Zeeuwind is een kleine club met grote ambities! Daarom werken we nauw samen met veel verschillende partijen. In deze editie: Erik-Jan Nap, businessmanager en veiligheidskundige bij Verisafe in Woerden.

Erik-Jan Nap

Vertel eens iets over jezelf!

"Bij Verisafe ben ik businessmanager en vennoot voor Technische Veiligheid; zelf ben ik integrale en hogere veiligheidskundige. We zijn met zo'n vijftien mensen, aangevuld met een flexibele schil, waardoor we veel verschillende expertises in huis hebben. We geven hoogwaardig advies, leveren dienstverlening en ontwikkelen oplossingen op het gebied van veiligheid. Dit is voor het eerst dat ik voor een coöperatie werk. Dat maakt het juist interessant en uitdagend, omdat Zeeuwind meerdere rollen heeft: ontwerpende partij, opdrachtgever én beheerder. Die rollen goed helder krijgen en vertalen naar een werkbaar managementsysteem is een mooie puzzel."

Wat doe je allemaal voor Zeeuwind?

"Ongeveer een jaar geleden ben ik gestart met het trainen van medewerkers van Zeeuwind, met name op het gebied van opdrachtgeverschap in het kader van de Arbowet. Daarnaast werk ik aan het veiligheidsmanagementbeleid. Het gaat erom dat we bij grote bouwprojecten zorgen voor voldoende checks and balances, zowel tijdens de bouw als in de beheerfase. Hoe richt je dat goed in en hoe zorg je dat iedereen daarin zijn rol pakt? Dat zijn belangrijke vragen waar we samen aan werken."

Waarom is dat belangrijk?

"Het is een stap in de verdere professionalisering van Zeeuwind. Bij grote projecten komen grote verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden kijken. Dan

is het essentieel dat je veiligheid goed borgt. We hebben bijvoorbeeld een beleidsverklaring opgesteld en daar principiële gesprekken over gevoerd. Wat is precies de rol van Zeeuwind, waar begint die en waar eindigt die? Dat soort vragen helpen om duidelijkheid te scheppen. Uiteindelijk gaat het erom dat professionals goed met elkaar samenwerken en dat veiligheid daarin vanzelfsprekend is."

Hoe vaak ben je in Vlissingen te vinden?

"Ik ben het afgelopen jaar een aantal dagen per maand in Zeeland geweest. Inmiddels is de basis gelegd en ligt het werk vooral bij het team van Rogier Polderman. Ik blijf betrokken om het verder te ontwikkelen en voer ook interne audits uit, zodat we kunnen blijven verbeteren."

Wat brengt het jou?

"Het geeft mij veel inzicht in hoe de energietransitie lokaal vorm krijgt. Je ziet hoe projecten echt tot stand komen en wat daar allemaal bij komt kijken. Daarnaast vind ik de dynamiek van een coöperatie heel bijzonder: het is een leuke klus waar ik veel energie van krijg."

**"Deze opdracht
geeft mij veel inzicht
in hoe de energietransitie
lokaal vorm krijgt"**

Zeeuwind in cijfers

ONZE COÖPERATIE

- > Onze coöperatie heeft 17 medewerkers in dienst.
- > We hebben 3.600 leden.
- > Ledenkapitaal: 18 miljoen euro

3.600 leden

WIND

- > Zeeuwind is nu mede-eigenaar van 64 turbines.
- > Daarvan zijn er 20 in beheer bij Zeeuwind en 34 in mede-beheer.
- > De huidige 64 turbines produceren ongeveer 694.000 MWh per jaar.
- > Als windpark ZE-BRA af is, komen er nog 6 nieuwe turbines in ons beheer bij.

64 turbines

WIJKGERICHTE AANPAK

- > Aantal energiecoaches: 16
- > Aantal uitgebrachte adviezen: bijna 1.700

16 coaches

ZON

- > Zeeuwind is mede-aandeelhouder van 2 veldopstellingen en eigenaar van 24 zon-op-dak-systemen.
- > We beheren deze zoninstallaties allemaal zelf.
- > Opwek zon veldopstellingen: 11.400 MWh per jaar.
- > Opwek zon op dak: 7.000 MWh per jaar.

24
zon-op-dak-systemen

TOTAAL

- > Totaal 712.400 MWh per jaar, zon en wind samen.
- > Uitgaande van 2.500 kWh per huishouden, is dat 284.000 huishoudens.

712.400
MWh per jaar

VERMEDEN CO₂ IN 2025

245.000.000 kg

ZO DUURZAAM ZIJN ONZE LEDEN

EEN KRUIPRUIMTE VOL SCHELLEN

Duurzaam wonen zit hem niet alleen in zonnepanelen of een warmtepomp. Voor Zeeuwind-lid en beeldhouwer Peter Bakker begon het al bij de basis van zijn Zeeuwse schuur. Want jaren geleden koos hij ervoor om de kruipruimte onder zijn huis te isoleren met schelpen – een keuze die voortkomt uit een lange zoektocht naar ecologisch bouwen. “Ik wilde zo min mogelijk beton gebruiken,” vertelt hij. “Dat voelt koud. Hout en natuurlijke materialen geven een heel ander, aangenamer gevoel.”

Het idee voor isoleren met schelpen ontstond bij Peter zo'n dertig jaar geleden. “In Den Bosch werden biobased bouwmaterialen gepresenteerd. Daar was ook een bedrijf dat schelpen gebruikte als isolatiemateriaal in kruipruimtes. Toen dacht ik: dat kan ik zelf ook.” Hij realiseerde het idee in 2009. “Aan onze woning wilde ik een soort Zeeuwse schuur bouwen. Zo werd het huis groter en ontstond er een atelier voor dagbesteding voor jonge mannen met autisme. Een deel van die schuur bouwde ik samen met hen – daar leerden zij veel van.”

Vrachtwagen vol schelpen

Peter ging op zoek naar een schelpenleverancier en kwam uit bij een handelaar in Yerseke. “Ik heb een vrachtwagen met schoongespoelde schelpen laten komen. Tussen gemetselde stenen muurtjes – de contouren van de Zeeuwse schuur – werden de schelpen gekieperd. Daarna ben ik zelf gaan scheppen om alles netjes te verdelen. Op de stenen muurtjes zijn houten balken gelegd, en daarop kwam de vloer.” De isolatie is verrassend eenvoudig en blijkt in de praktijk uitstekend te werken. “De lucht tussen de schelpen zorgt voor isolatie. En omdat schelpen geen vocht opnemen, blijft de ruimte droog.”

Peter Bakker

Peter heeft ongeveer acht kuub schelpen gebruikt, gebaseerd op het oppervlak en een laag van zo'n 40 tot 50 centimeter schelpen. “Ook qua kosten viel het mee. Ik geloof dat het rond de 200 euro was, plus transport. Dat laatste was eigenlijk het duurste.” Na achttien jaar functioneert het nog steeds naar volle tevredenheid. “Het voldoet helemaal aan mijn verwachtingen. Ik kan het iedereen aanbevelen.”

Vlaswol, stro en houtvezel

Peter werkt het liefst met natuurlijke materialen: “In de muren zit vlaswol, in de wanden stro en onder het dak liggen houtvezelplaten.” Die materialen zorgen niet alleen voor isolatie, maar ook voor een prettig binnenklimaat. “Het huis ademt. Dat is een groot verschil met moderne woningen die vaak luchtdicht en dampdicht zijn afgewerkt.” Voor Peter draait verduurzamen om meer dan alleen energiebesparing. “Comfort is minstens zo belangrijk. Het moet prettig zijn om in je huis te wonen.”

Naast bouwmaterialen heeft Peter ook verschillende installaties toegepast om zijn woning energiezuinig te maken. Zo liggen er 28 zonnepanelen op het dak en maakt hij gebruik van een zonneboiler met buffervaten. Een

paar jaar geleden zette hij de stap naar een warmtepomp. “De eerste die ik kocht was goedkoop, maar had veel storingen. Uiteindelijk heb ik een betere gekocht. Die werkt veel efficiënter. Dat was wel een les: goedkoop is vaak duurkoop.” Inmiddels is zijn woning volledig gasloos en dat merkt hij in de energiekosten. “Ik betaal nu veel minder dan vroeger. Vooral door goed te isoleren kun je enorme stappen zetten.”

Blijven nadenken over duurzaamheid

Hoewel zijn huis inmiddels een hoog energielabel heeft, blijft Peter kritisch kijken naar verdere verbeteringen. Tegelijk ziet hij ook dat niet alles nodig is. “We hebben nu label A+++ . Alleen een ventilatiesysteem met warmte-terugwinning zou nog kunnen, maar voorlopig laten we het zo.” Zijn belangrijkste boodschap aan anderen is duidelijk: begin bij de basis. “Isoleren is het belangrijkste. Daar zit de grootste winst.” En wie net een huis koopt, doet er volgens

hem goed aan om meteen stappen te zetten. “Dan kun je het nog makkelijk aanpassen. Later wordt dat veel lastiger.”

Het gebruik van schelpen voor isolatie laat zien dat verduurzamen niet altijd begint bij ingewikkelde technologie, maar juist bij slimme, eenvoudige keuzes. Of, zoals hij het zelf samenvat: “Je moet gewoon logisch nadenken. Wat is goed voor je huis, én voor de wereld?”

Peter Bakker:
“Ik wilde zo min mogelijk beton gebruiken”

Inspirerend verhaal? Deel het met ons!

Vorige keer vertelde Peter de Visser in deze rubriek over energie opwekken met ijsbuffers. In deze editie legt Peter Bakker uit waarom hij koos voor schelpen om te isoleren. Heb jij ook een innovatieve oplossing of ben je op een bijzondere manier duurzaam bezig? Mail naar info@zeeuwind.nl en, wie weet, sta jij dan de volgende keer in dit magazine.

Zeeuwind werkt met nieuwe tool

Wat is de echte CO₂-besparing van onze duurzame energie?

Zeeuwind heeft een CO₂-calculator laten ontwikkelen om scherper in beeld te krijgen wat de klimaatimpact van onze projecten werkelijk is. Dat klinkt misschien technisch, maar de achterliggende vraag is eigenlijk heel eenvoudig: hoeveel CO₂ besparen onze energieprojecten nu écht, dus als je álles meerekent?

De CO₂-tool berekent niet alleen de duurzaam opgewekte stroom die een windturbine of zonnepark oplevert, maar ook de uitstoot die vooraf nodig is om zo'n project te bouwen, te vervoeren, te onderhouden en uiteindelijk weer af te breken. Daarmee geven we concreet invulling aan onze ambitie om verantwoordelijkheid te nemen voor klimaatverandering en de uitstoot van CO₂ daadwerkelijk te verminderen. Tot nu toe konden we die impact nog niet altijd hard maken – met deze tool kan dat wel.

Volledige levenscyclusanalyse

Juist dat bredere perspectief was voor Zeeuwind de reden om met deze tool te gaan werken. Volgens Rogier Polderman vermeldde Zeeuwind al langer de CO₂-reductie per project, maar was dat nog niet benaderd vanuit een volledige life cycle analysis (LCA), ofwel een levenscyclusanalyse. “De nieuwe calculator doet dat wel. De tool rekent cradle to cradle: van grondstoffen en productie tot transport, installatie, onderhoud en ontmanteling. Daarmee wil Zeeuwind beter kunnen beoordelen of een project per saldo duurzaam is. Zo kunnen we de netto klimaatimpact van een e-hub inzichtelijk maken en verschillende configuraties op een consistente manier met elkaar vergelijken.” Daarmee sluit de tool direct aan op een van de pijlers uit onze strategie: verantwoordelijkheid nemen en die ook aantoonbaar maken.

Niet rekenen met het gemiddelde

Een belangrijk uitgangspunt van de calculator is dat Zeeuwind niet werkt met gemiddelde waarden, maar met het zogeheten marginale principe. Volgens Rogier is kernvraag daarbij: wat duwen we met dit project uit het

systeem? “Dat maakt verschil. Als een batterij wordt geladen op momenten dat er veel groene stroom beschikbaar is en we de batterij ontladen op momenten dat de elektriciteit op het net juist ‘grijs’ is, dan is de vermeden CO₂-uitstoot groter dan wanneer je met gemiddelden zou rekenen. Andersom geldt ook: als er op de markt negatieve prijzen zijn en dus een overschot aan groene stroom, dan verdring je op dat moment niet automatisch fossiele productie.”

Die benadering is volgens Zeeuwind complexer, maar sluit beter aan bij de feitelijke systeemimpact van een project. Dat geldt niet alleen voor wind- en zonneparken, maar ook voor e-hubs waarin meerdere onderdelen samenkomen, zoals wind, zon, opslag en een laadplein. Rogier: “In zo'n meervoudige hub rekent de calculator niet alleen de impact van elk onderdeel door, maar ook de vermeden impact verderop in de keten. Een windpark kan bijvoorbeeld een batterij voeden, die vervolgens een laadplein voedt, dat weer elektrische trucks mogelijk maakt. Bij laadpleinen kijk je dan niet alleen naar elektriciteit, maar ook naar de vraag welke uitstoot daarmee uit het systeem wordt gedrukt, bijvoorbeeld van dieseltrucks.”

Kiezen voor de marginale methode

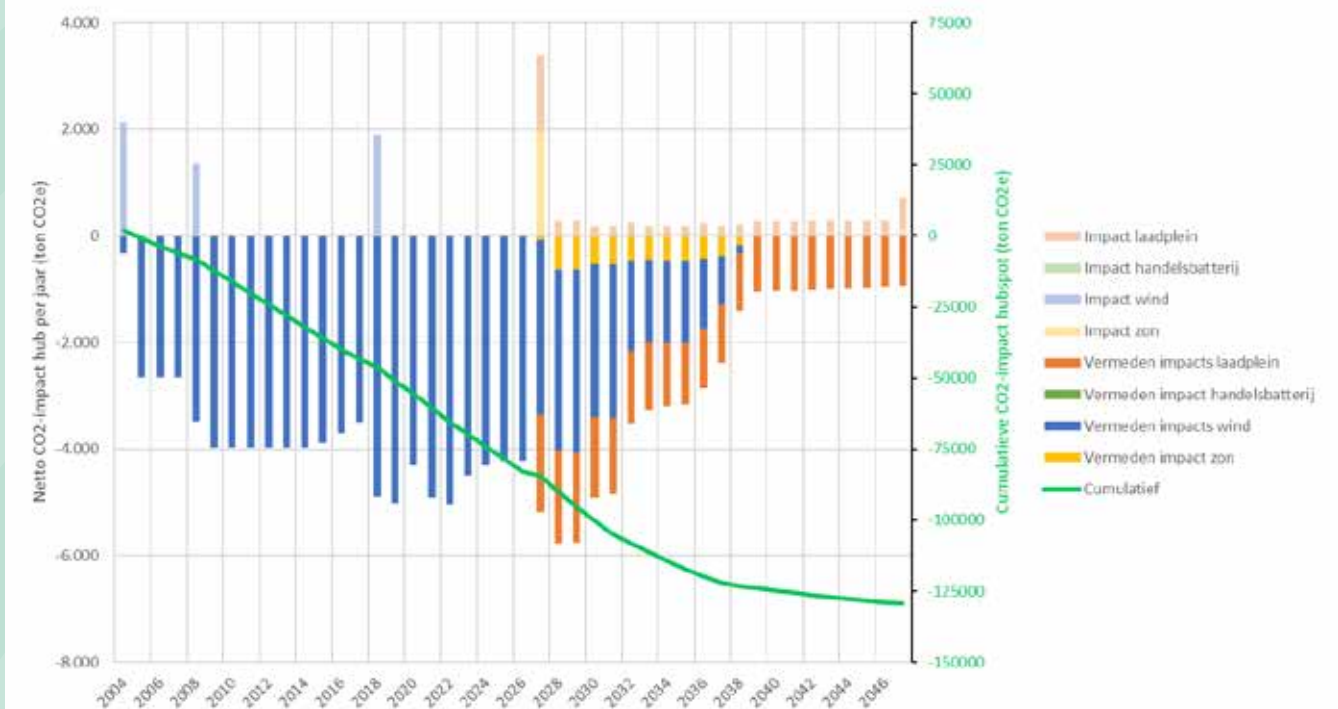
Voor de onderbouwing gebruikt Zeeuwind bestaande richtlijnen en standaarden, waaronder ISO 14040 en ISO 14044 voor LCA, maar ook sectorspecifieke richtlijnen, het Greenhouse Gas Protocol, gegevens uit de Klimaat- en Energieverkenning en achteraf de werkelijke elektriciteitsmix van het CBS. Rogier: “Er bestaat namelijk geen eenduidige marktstandaard. Internationale standaarden laten interpretatieruimte en er zijn alternatieve methodes mogelijk.

Juist daarom heeft Zeeuwind expliciet gekozen voor de marginale methode.”

De calculator zelf is een complex Excelbestand dat is ontwikkeld door Dispersed. Rogier hoopt dat in het voorjaar van 2026 alle projecten van Zeeuwind zijn ingevoerd. “De vraag is hoe we daarna de uitkomsten met leden gaan delen. Want daar zit uiteindelijk ook een belangrijk doel van de tool: beter uitleggen wat Zeeuwind doet, hoeveel CO₂-reductie daarmee gemoeid is, wat al is bereikt en wat er nog nodig is om toekomstige doelen te halen.” Wat daarbij bijzonder is, is dat Zeeuwind hiermee tot de eerste coöperaties behoort die op deze manier de CO₂-impact van projecten integraal inzichtelijk maakt. Daarmee lopen we voorop – iets waar we best trots op mogen zijn.

De CO₂-calculator is voor Zeeuwind dus meer dan een rekeninstrument. Het is ook een communicatiemiddel. Niet om projecten mooier voor te stellen dan ze zijn, maar juist om eerlijker te laten zien wat duurzame energie oplevert – én wat ervoor nodig is om die te realiseren.

We zijn de eerste coöperatie die de CO₂-impact van projecten integraal inzichtelijk maakt

Een voorbeeld van een CO₂-impactberekening voor een project door de jaren heen.

Zonnepark en batterij maken energielandschap Willem-Annapolder compleet

In de Willem-Annapolder is de volgende stap gezet in de ontwikkeling van een compleet energielandschap. Onder de turbines van het windpark wordt gewerkt aan een nieuw zonnepark, dat samen met een geplande batterij één geheel vormt. Na een lange voorbereiding is het project nu in de realisatiefase aangekomen. De twee projectleiders geven een update.

"In december hebben we de financial close van het zonnepark bereikt," vertelt Martijn van Wijk, die namens Zeeuwind het project leidt. "Daarmee was de financiering rond en konden we overgaan van ontwikkeling naar realisatie."

Van palen tot panelen

De werkzaamheden verlopen gefaseerd. "In april lag de focus op grondwerk en bekabeling. De volgende stap was het plaatsen van de onderconstructie. "Daarvoor 'rammen' ze stalen palen zo'n anderhalve meter de grond in," legt Martijn uit. "Daarbovenop komt de constructie voor de zonnepanelen – in totaal gaat het om bijna 24.000 stuks. In mei en juni plaatsen we de panelen en daarna volgt de aansluiting op het bestaande netstation. Als alles volgens planning verloopt, is het park eind juli operationeel."

Wat dit project bijzonder maakt, is de combinatie met het bestaande windpark. Martijn: "Het zonnepark wordt aangesloten op dezelfde netaansluiting. Zon en wind vullen elkaar goed aan. Daardoor benut je die aansluiting veel efficiënter." Dat is belangrijk in een tijd van netcongestie. "Door gebruik te maken van bestaande infrastructuur voorkom je dat je extra ruimte op het net nodig hebt."

Inpassing in het landschap

Bij de ontwikkeling is ook aandacht voor de omgeving, benadrukt Martijn. "We werken met een landschappelijk inpassingsplan, met onder andere Zeeuwse hagen en kruidenrijk grasland. Omwonenden worden via nieuwsbrieven en direct contact op de hoogte gehouden." Het zonnepark komt op landbouwgrond. "Op deze locatie was de infrastructuur van het windpark al aanwezig, waardoor de grond minder optimaal is voor landbouwgebruik. Door het zonnepark hier te realiseren, combineren we diverse functies op één plek en benutten we de ruimte efficiënt. Zo blijft het energielandschap compact. Dit soort integrale oplossingen zullen we in de toekomst vaker zien."

Energie opslaan

Dan de ontwikkeling van een batterij voor de opslag van de lokaal opgewekte duurzame energie in de Willem-Annapolder. De vergunningaanvraag is op dit moment in behandeling bij de gemeente Kapelle en Zeeuwind verwacht op korte termijn de terugkoppeling hierop. "Akkoord van de gemeente is een belangrijke mijlpaal," aldus Leon van Zonneveld, die namens Zeeuwind dit project leidt. "Daarna kunnen we de plannen verder gaan uitwerken en op zoek naar een partij die de batterij kan leveren en plaatsen."

De keuze voor een batterij op deze locatie is volgens Leon logisch. "De Willem-Annapolder is door de gemeente aangemerkt als energielandschap: het windpark is er al en het zonnepark is in aanbouw. Dan is een batterij een

logische volgende stap." Vooral voor het zonnepark biedt dat voordelen. "Op zonnige momenten kan de stroomprijs negatief zijn. Met een batterij kun je die duurzame elektriciteit tijdelijk opslaan en op een later moment terugleveren aan het net. Daarmee gaan we congestie en onbalans op het net tegen én voorkomen we dat duurzame opwekinstallaties onnodig moeten worden afgeschakeld. Dat laatste is bovendien goed voor de businesscase van het project."

Landschappelijk inpassen

De batterij wordt geplaatst direct naast het zonnepark aan de Franseweg, waar maximaal zes containers komen te staan. Die worden landschappelijk ingepast met een Zeeuwse haag. Ook veiligheid en geluid zijn meegenomen in het ontwerp. Leon: "De batterij voldoet aan alle geldende normen." Wat het project volgens hem bijzonder maakt, is de combinatie van bestaande elementen. "We maken hier echt gebruik van wat er al is: zon, wind en het netstation. Door dat met elkaar te combineren, benut je de energie optimaal. Zo zouden we het vaker moeten doen in Nederland."

"We maken hier echt gebruik van wat er al is: zon, wind en het netstation"

Batterij bij windpark Oostzeedijk in ontwikkeling

Ook bij windpark Oostzeedijk werkt Zeeuwind aan plannen voor een batterij die duurzame energie tijdelijk kan opslaan. Het project bevindt zich nog in een vroege fase, maar geldt als een van de meest concrete batterijprojecten binnen de coöperatie.

Volgens Paul Noteboom, die namens Zeeuwind betrokken is bij de ontwikkeling, is de locatie bijzonder geschikt. "Op Oostzeedijk vallen veel puzzelstukjes samen. Er staat al een goed werkend windpark, er is een gesloten distributiesysteem en er is grond beschikbaar. Dat maakt het een logische plek om een batterij te ontwikkelen."

Vergunningsfase

De batterij moet het mogelijk maken om opgewekte energie slimmer te benutten. "Het idee is dat we elektriciteit tijdelijk opslaan en op een later moment terugleveren aan het net," legt Paul uit. "Zo kun je pieken in de opwek afvlakken en energie inzetten op momenten dat er meer vraag is." Op dit moment zit het project in de vergunningsfase. "We verwachten de aanvraag net na de zomer in te dienen," zegt Paul. "Als alles volgens planning verloopt, zou de vergunning net na de zomer verleend kunnen worden." Tegelijkertijd worden al voorbereidingen getroffen voor de volgende stap, zoals het benaderen van leveranciers.

Samenwerken met Camperwind

De ontwikkeling gebeurt samen met Camperwind, die ook mede-eigenaar is van het windpark. "Omdat de batterij nauw samenhangt met het windpark, is het logisch om dit samen te doen," aldus Paul. Als het project doorgaat, kan de batterij rond eind 2027 operationeel zijn. "De bouw zelf gaat relatief snel. De complexiteit zit vooral in de techniek en voorbereiding." Voor Zeeuwind is de batterij meer dan een los project. "Het is een nieuw type asset voor ons," zegt Paul. "Wind en zon alleen zijn niet genoeg: je moet ook kunnen balanceren. Dit is een van de puzzelstukjes in de energietransitie waar we nu aan werken."

ZE-BRA:

UNIEKE HERONTWIKKELING AAN DE RAND VAN ZEELAND

In de polder op de grens van Zeeland en West-Brabant wordt hard gewerkt aan de bouw van het nieuwe windpark ZE-BRA. Tegelijkertijd worden de bestaande turbines ontmanteld. Het project is omvangrijk en complex, maar volgens Arjen Pattenier, manager beheer bij Zeeuwind, verloopt de bouw grotendeels volgens planning. "Voor je ogen zie je het park verrijzen – de eerste torens staan al."

De bouw is in volle gang. De fundaties zijn gelegd, de parkbekabeling is inmiddels aangebracht en dit voorjaar is het transformatorstation afgemonteerd. Tegelijkertijd worden de oude turbines voorbereid om te demonteren. "Die zijn ze vanaf april gaan afbreken," vertelt Arjen. "Een deel krijgt waarschijnlijk een tweede leven in Ierland. Daar zijn we blij mee, want dat maakt het project extra duurzaam." Op de bouwlocatie is het een komen en gaan van materieel en mensen. "Er zijn veel partijen tegelijk aan het werk. Daarom hebben we een projectteam van zo'n acht mensen op locatie; dat zijn specialisten van Lighthouse die wij hiervoor hebben ingehuurd."

Slim bouwen in een krappe polder

Voor de nieuwe turbines is gekozen voor een bijzondere bouwmethode. De torens worden niet in één stuk aangevoerd, maar ter plekke opgebouwd uit losse segmenten. "Dat maakt ons minder afhankelijk van zwaar transport," legt Arjen uit. "De onderdelen zijn kleiner, waardoor we ook minder grote kranen nodig hebben en makkelijker kunnen werken op deze locatie." Dat is geen overbodige luxe, want de bereikbaarheid in het poldergebied is beperkt. "De wegen zijn smal en er is veel transport. Op sommige plekken zijn wegen tijdelijk verbreed of zelfs nieuw aangelegd om alles mogelijk te maken."

Veiligheid en samenwerking centraal

Met zoveel partijen op één locatie is afstemming cruciaal. Arjen: "Wekelijks vindt er een coördinatieoverleg plaats met alle betrokken aannemers. Iedereen werkt met deadlines, dus er is tijdsdruk. Maar veiligheid staat altijd voorop." Ook technisch zijn er aandachtspunten. Zo kan de aansluiting op het elektriciteitsnet nog uitdagingen geven. "Het kan zijn dat de turbines al klaar zijn, maar dat we nog niet volledig kunnen leveren aan het net."

Blik op de toekomst

"Dit is echt een uniek project voor Nederland," zegt Arjen trots. "Er zijn op dit moment vrijwel geen grote windparken in aanbouw. Dat maakt dat er met veel belangstelling naar wordt gekeken." Als alles volgens planning verloopt, is het windpark deze zomer gereed en wordt het project eind 2026 opgeleverd.

Intussen wordt al vooruitgekeken. Er liggen plannen voor een zonnepark en mogelijk ook energieopslag. Arjen: "We hebben het netwerk daar al op voorbereid. Dat maakt het straks makkelijker om verder te bouwen aan een slim en duurzaam energiesysteem."

Een fundering voor een windturbine wordt gestort.

De bouw vordert snel.

Zonne-energie opwekken in Groene Kamers

Bij windpark ZE-BRA wordt gewerkt aan het realiseren van zonnepark Zon aan de Schelde. Het project is inmiddels in een volgende fase beland en laat – net als in de Willem-Annapolder – zien hoe verschillende vormen van duurzame energie steeds vaker samenkomen op één plek.

Rogier Polderman, Manager Ontwikkeling bij Zeeuwind, geeft een update: "We hebben nu de vergunning binnen en in de komende periode verwachten we duidelijkheid over de subsidie. Daarna gaan we alle contracten afsluiten en de financiering regelen."

Aansluiten op het eigen systeem

Zon aan de Schelde krijgt een vermogen van circa 41 megawatt. "Dat komt neer op ca 63.000 panelen, goed voor 40.000 MWh productie per jaar," legt Rogier uit. "Het zonnepark wordt niet rechtstreeks aangesloten op het openbare net, maar op het Gesloten Systeem (voorheen bekend als Gesloten Distributiesysteem) van windpark ZE-BRA. Je kunt het zien als een soort stekkerdoos waar we meerdere bronnen op aansluiten. Die aanpak maakt het mogelijk om efficiënter om te gaan met de beschikbare netcapaciteit en sluit aan bij de bredere ontwikkeling richting geïntegreerde energiesystemen."

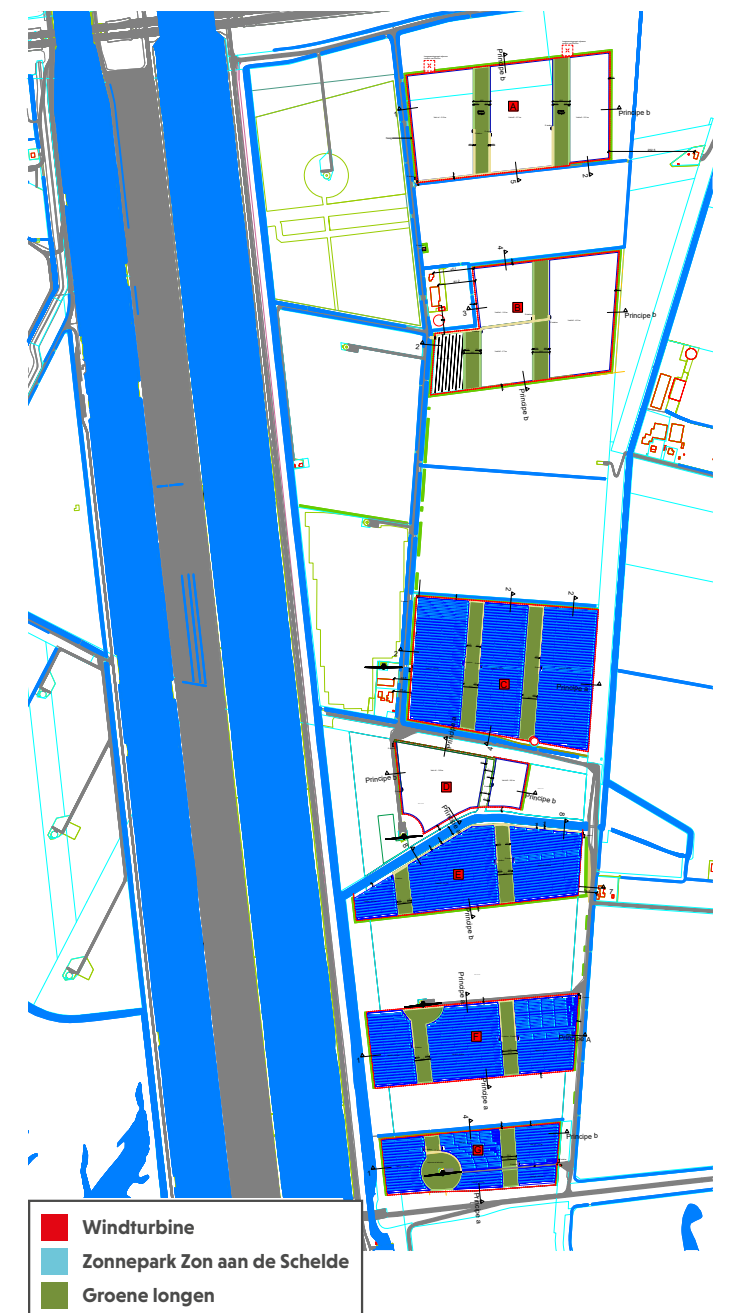
Groene Kamers en landbouw

Het zonnepark en de windturbines maken deel uit van de zogenoemde Groene Kamers bij Rilland, een gebied waarin landbouw en energieopwekking worden gecombineerd. Rogier: "De agrariërs die betrokken zijn bij de ontwikkeling van dit project blijven ook actief op het land. Zij gaan daar werken met duurzame, biobased gewasrotatie. Bij de inrichting van het zonnepark is ook aandacht voor het landschap: zo komen er Zeeuwse hagen rondom het park en ruigtestroken langs het water."

"We bereiden nu de aanbesteding voor," vervolgt Rogier. "Het doel is om nog dit jaar de financiering rond te krijgen. Daarna kan de bouw van start in 2027 en kan de oplevering eind 2027 of begin 2028 plaatsvinden. Zo'n zonnepark bouw je relatief snel, maar er gaat wel flink wat voorbereidingstijd aan vooraf."

Voorzichtig vooruitkijken naar opslag

Naast zon en wind wordt ook gekeken naar de inzet van een batterij. Rogier: "Dat plan zit nog in een verkennende fase. We onderzoeken de haalbaarheid en zijn in gesprek met de gemeente. Het idee is om pieken in de opwek af te vlakken en energie op een later moment terug te leveren aan het net. Daarmee zouden Zon aan de Schelde en windpark Westerschelde – ons deel van het grotere windparkproject ZE-BRA – in de toekomst niet alleen energie opwekken, maar ook bijdragen aan een stabiel energiesysteem."

Overtiering in Kapelle: waar Zeeuwind met bewoners in gesprek ging over de mogelijkheden van energie delen.

Energiegemeenschap: is dat de toekomst?

Energie delen met je burens: het klinkt als een logisch vervolgstap in de energietransitie. Met de komst van energiegemeenschappen lijkt dat ook dichterbij te komen. Maar wat betekent dat nu écht in de praktijk? Zeeuwind volgt de ontwikkelingen op de voet en kiest daarbij bewust voor een genuanceerde benadering: kansen zien, maar ook het eerlijke verhaal vertellen.

Het idee van energiegemeenschappen en energiedelen bestaat al langer, maar sinds dit jaar is er ook wetgeving die dit officieel mogelijk maakt. Theo van der Sluijs, manager gebouwde omgeving van Zeeuwind, geeft regelmatig presentaties over dit onderwerp. "In de basis gaat het erom dat mensen die energie opwekken, bijvoorbeeld met zonnepanelen, die energie kunnen delen met anderen in hun omgeving. Je spreekt met elkaar een prijs af en

verdeelt de stroom binnen een groep." Dat concept krijgt steeds meer aandacht, mede doordat de salderingsregeling verdwijnt. "Wat je nu zelf niet gebruikt, lever je terug aan het net – vaak tegen een lage vergoeding. Is die vergoeding heel laag, doordat er bijvoorbeeld ook terugleverkosten berekend worden, dan wordt het interessanter om die opgewekte stroom lokaal te benutten."

Samen organiseren

Toch is het opzetten van een energiegemeenschap minder eenvoudig dan het klinkt. "Het begint met meten," benadrukt Theo. "Je moet weten wanneer je energie opwekt en wanneer anderen stroom gebruiken. Die gelijktijdigheid is cruciaal." Daarnaast vraagt het om organisatie. "Je moet een groep vormen, afspraken maken, vaak een rechtsvorm kiezen en nadenken over wie het organiseert. Dat kost tijd en inzet." Zeeuwind ziet dat dit voor veel bewoners een drempel kan zijn. Tegelijkertijd biedt het ook kansen. "Het mooie is dat je samen afspraken maakt over de prijs en het gebruik van energie," zegt Theo. "Daarmee krijg je meer grip en word je minder afhankelijk van de grillen van de energiemarkt. Het is een eerste stap naar een systeem waarin je lokaal, samen en tegen een eerlijke prijs energie organiseert."

Wat het wel én niet is

Zeeuwind kiest er bewust voor om niet alleen de voordelen te benadrukken. "We willen het eerlijke verhaal vertellen," zegt Theo. "Energiegemeenschappen zijn interessant, maar ze lossen niet alles op." Zo is een energiegemeenschap geen volledige vervanging van de traditionele energieleverancier; je blijft verbonden met het net voor de momenten dat de lokale bronnen niet toereikend zijn. Je hebt dus ook een partij als Zeeuwind nodig die bijvoorbeeld groene windenergie kan leveren. Maar ook fossiele alternatieven als er geen duurzame energie beschikbaar is. Verder is het geen automatische oplossing voor netcongestie. Theo: "Het simpelweg herverdelen van stroom lost de drukte op het net niet op. Echt impact op de netcongestie maken we pas als we ons verbruik ook fysiek gaan afstemmen op de momenten dat onze eigen zonne-energie beschikbaar is – de inzet van thuis- of buurtbatterijen is dus onvermijdelijk."

Daarnaast is het belangrijk om te weten dat de stroom niet rechtstreeks van de ene buur naar de andere gaat. "Dat is een veelgehoord misverstand. Een energiegemeenschap is niet fysiek, maar administratief, via een energieleverancier die dat voor de energiegemeenschap regelt."

Kansen in de toekomst

Toch ziet Zeeuwind zeker mogelijkheden, vooral als energiegemeenschappen vanaf het begin goed worden ingericht. Theo: "In nieuwe wijken kan het echt interessant zijn. Als je daar bijvoorbeeld een wijkbatterij toevoegt, kun je veel beter sturen op gebruik en opslag." Ook het sociale aspect speelt een rol. "Je doet het samen, maakt afspraken en wordt bewuster van je energiegebruik. Dat is op zichzelf al waardevol."

Zeeuwind richt zich nu vooral op het informeren over deze ontwikkelingen. "We worden steeds vaker gevraagd door gemeenten om hierover mee te denken," vervolgt Theo. "Dan leggen we uit wat het is, maar ook wat het niet is." Of Zeeuwind in de toekomst een grotere rol gaat spelen, wordt nog onderzocht. "We kijken of en hoe we energiegemeenschappen kunnen ondersteunen. Maar het belangrijkste is dat mensen goed begrijpen waar ze aan beginnen."

Realistisch én betrokken

Energiegemeenschappen passen in de bredere beweging naar lokaal en gezamenlijk energiegebruik. Maar volgens Zeeuwind is het belangrijk om verwachtingen realistisch te houden. "Het is geen wondermiddel," zegt Theo tot slot. "Maar het kan wel een mooie manier zijn om samen met je buurt bewuster met energie om te gaan en afspraken te maken die voor iedereen werken."

We willen het eerlijke verhaal vertellen

Leslie van de Vijver

Marketing- & Communicatieadviseur

Hoe mooi is het als je ook in je professionele leven bezig mag zijn om de wereld een stukje beter te maken? Als individu probeer ik mijn dagelijks leven mijn impact te verminderen. Zo eet ik al tien jaar geen vis, vlees en zuivel. Ik gooi niets weg wat nog gebruikt kan worden en doneer het bij het Leger des Heils. Ik doe de was en vaatwas overdag wanneer de zonnepanelen in het zonnetje staan. Van carpoolen, geen voedsel verspillen tot duurzame kleding – alle beetjes helpen!

Nu ik bij Zeeuwind werk kan ik, met alle collega's samen, echt impact maken. Ik ben dan ook direct lid geworden! Ik ben half februari gestart als marketing- en communicatieadviseur. Ik heb de overstap gemaakt van de commerciële marketing, waar je alleen maar meer producten (en uitstoot) de wereld in helpt, naar Zeeuwind, waar we er juist voor zorgen dat we fossiele uitstoot kunnen verminderen. Duurzame energie opwekken met slimme innovatieve oplossingen; hoe mooi is dat?

“Nu ik bij Zeeuwind werk kan ik, met alle collega's samen, echt impact maken”

Er zijn zoveel positieve ontwikkelingen en nieuwe initiatieven gaande bij Zeeuwind. Nu is er door mijn komst meer capaciteit om hier ook over te communiceren met onze leden en relaties. Naast het uitdragen van al het moois dat er gebeurt bij de Gebouwde Omgeving, Ontwikkeling en Beheer, staan er ook nog een paar leuke projecten te wachten. Zo zijn we de marketingstrategie naar een hoger niveau aan het tillen en gaan we de voorbereidingen opstarten voor een groot feest volgend jaar: 40 jaar Zeeuwind!

Samen met Zeeuwind neem ik de verantwoordelijkheid voor een schoner en eerlijker Zeeland.

Fidel van Kempen

Projectmanager

In de zomer van 2025 bezocht ik de bouwplaats van de windmolens in de Willem-Annapolder. Veiligheidsschoenen aan, helm op en een stuk lopen door het veld. De rotorbladen lagen nog klaar voor montage. Het was een indrukwekkend gezicht. Toen werkte ik nog als duurzaamheidsmanager bij Odido en we hadden met Zeeuwind een PPA afgesloten voor deze windmolens. Het feit dat de turbines geplaatst werden was een goede gelegenheid voor een bezoek. Op de terugweg besprak ik het met een collega: wat hebben deze mensen toch een fantastisch werk! Zo is het balletje gaan rollen.

Mijn achtergrond ligt in de telecom. De afgelopen jaren heb ik verschillende rollen gehad waarbij het zwaartepunt lag op project- en programmamanagement van IT- en netwerkprojecten. In 2023 heb ik besloten om me meer te richten op duurzaamheid. Dat is ideologisch gedreven. Het geeft me veel voldoening als mijn werk bijdraagt aan het verbeteren van het klimaat. De afgelopen jaren heb ik voor Odido de duurzaamheidsstrategie opgezet en de uitvoering gecoördineerd. Dat ging bijvoorbeeld over het verminderen van de uitstoot door over te gaan naar elektrisch vervoer en

“Geen vage plannen, maar échte impact op de energiemarkt”

materieel of winkels te verbouwen zodat deze 'van het gas af zijn'. Ook de manier van inkopen van elektriciteit was een thema. Dat was de link met Zeeuwind.

Bij Zeeuwind ga ik starten als projectmanager. De eerste opdracht gaat over het realiseren van een laadplein. De sector van hernieuwbare elektriciteit is deels nieuw voor me. Ik kijk ernaar uit om hier meer van te leren. En natuurlijk ook om mijn projectmanagementvaardigheden in te zetten voor de doelen van Zeeuwind.

Meerdere dingen spreken me aan in deze rol. Ten eerste is Zeeuwind er om echt om iets toe te voegen. Het doel is glashelder: meer hernieuwbare elektriciteit het systeem in krijgen. Geen vage plannen, maar échte impact op de energiemarkt. Daarnaast houd ik van de tastbaarheid. Geen abstracte ideeën, maar resultaten die je gewoon kunt zien staan in het landschap. Of het nu gaat om onze windparken of de zonneparken: het is lekker concreet. Je ziet direct waar we het met z'n allen voor doen.

Dan nog even wat over mijzelf. Ik ben 48 jaar oud en woon met mijn vrouw en drie kinderen (12, 16, 18) in Amsterdam. Als ik niet werk, houd ik van sporten. Ik heb een bootje in de gracht liggen waar ik zelf het onderhoud van doe en op dit moment ben ik hem aan het ombouwen naar elektrisch. Dus dat past mooi in het thema.

Kort nieuws

uit onze coöperatie

40 JAAR ZEEUWIND

Zeeuwind bestaat volgend jaar 40 jaar en daar zijn we trots op. Daarom vieren we onze 40ste verjaardag het hele jaar door. Niet alleen met extra feestelijke alv's, leuke evenementen en initiatieven. We grijpen deze kans aan om de nood van een snellere energietransitie te benadrukken en iedereen de kans te geven hiervoor zelf de verantwoordelijkheid te nemen. Gedurende het jaar vertellen we het verhaal van onze historie, wat we hebben bereikt en vooral waar we naartoe willen in de toekomst. Niet alleen met Zeeuwind, maar met de wereld om ons heen. Zo halen we in het jubileumjaar duurzaamheid dichterbij.

Ons allereerste windpark: Bath

MARKTPARTIJEN POSITIEF OVER SLOEVOLT

Grote marktpartijen hebben onlangs hun steun betuigd aan Zeeuwind voor de ontwikkeling van laadplein SloeVolt, dat specifiek wordt ingericht voor zwaar materieel. De steun-betuigingen voor dit project komen voort uit de groeiende behoefte aan zero-emissie-activiteiten in de haven, de bouw en het transport.

Het samenvallen van de uitdagingen rondom netcongestie en de aanwezigheid van onze eigen windturbines in het Sloegebied maken dat SloeVolt wordt gezien als een positief en haalbaar initiatief om deze cruciale laadinfrastructuur te realiseren. De behoefte daaraan komt globaal uit vier sectoren: infra, haven, logistiek en zwaar transport.

Infra-partijen zoals BAM, KWS, GMB, H4A en Van Oord reageren enthousiast omdat er een groot dijkverzwarringsproject rondom de Zak van Zuid-Beveland op stapel staat. Binnen deze groep is er al uitgebreide ervaring met de elektrificatie van soortgelijke projecten. Zo is er bij de dijkverzwaring bij Hansweert al veel emissievrij gewerkt. Zware laadcapaciteit in de directe omgeving van de aanstaande dijkverzwaring is dan ook zeer welkom. Die lokale beschikbaarheid is overigens ook een belangrijke factor voor de steunbetuigingen van bedrijven die zelf zijn gevestigd in de Sloehaven.

Over SloeVolt

In het Sloegebied ontwikkelt Zeeuwind het eerste grootschalige laadplein van Zeeland voor grote elektrische bouwmachines, vrachtwagens, vaartuigen en mobiele batterijen (voor bijvoorbeeld walstroom). Hier kan straks worden geladen met lokaal opgewekte stroom van onze windturbines Estlandweg I, Polenweg en Olaz Stort. Alle drie zijn aangesloten op onze eigen stroomkabel waarvan we relatief eenvoudig een aftakking kunnen maken voor een laadplein. Hiermee zetten we de duurzame energie straks direct in waar die het meeste nodig is, zonder het stroomnet extra te belasten.

Onze windturbine aan de Polenweg gaat – samen met windturbines Estlandweg I en Olaz Stort – het laadplein van stroom voorzien.

Zeeuwindstroom: lokale energie voor thuis

Zeeuwind biedt met Zeeuwindstroom de mogelijkheid om duurzame energie uit Zeeland direct thuis af te nemen. De stroom wordt opgewekt door wind- en zonneparken van Zeeuwind zelf, dus uit de eigen regio. Wie kiest voor Zeeuwindstroom, krijgt daarmee energie uit de buurt. De levering verloopt via energieleverancier om | nieuwe energie, waarmee het contract wordt afgesloten. Er zijn drie contractvormen mogelijk: een vast, een variabel en sinds kort ook een dynamisch contract.

Een belangrijk uitgangspunt is dat Zeeuwind geen winstoogmerk heeft. Daardoor betalen klanten een eerlijke

prijs, die meebeweegt met de markt. Dit betekent dat de prijs niet kunstmatig wordt verhoogd en dat je inzicht houdt in je verbruik via online portalen. Naast stroom is het ook mogelijk om gas af te nemen via dezelfde leverancier. Dit gas is niet afkomstig van Zeeuwind zelf, maar wordt wel vergroend aangeboden.

Met Zeeuwindstroom wil onze coöperatie bijdragen aan een duurzame energievoorziening in Zeeland, waarbij lokaal opgewekte energie ook zoveel mogelijk lokaal wordt gebruikt.

Kijk voor meer informatie op: zeeuwind.nl/zeeuwindstroom

Hoog bezoek voor Krammer

Eerder dit jaar kreeg windpark Krammer bijzonder bezoek. Op donderdag 5 februari verwelkomde het park de commissarissen van de Koning van Zeeland en Zuid-Holland, Hugo de Jonge en Wouter Kolff. Een gezamenlijk bezoek aan één windpark is uitzonderlijk en onderstreept het bovenregionale belang van Krammer binnen de energietransitie. Het windpark levert een belangrijke bijdrage aan de Regionale Energiestrategie (RES) van Zeeland en laat zien hoe regionale samenwerking in de praktijk vorm krijgt.

Ledenlening verhoogd

Sinds 1 januari biedt Zeeuwind haar leden nog meer ruimte om bij te dragen aan de verduurzaming van Zeeland. De maximale ledenlening is verhoogd naar 40.000 euro per persoon. Daarmee krijg je als lid de mogelijkheid om extra te investeren in lokale, duurzame energieprojecten van Zeeuwind. Door geld te lenen aan Zeeuwind, kunnen alle Zeeuwen bijdragen aan een toekomst met schone, betaalbare energie in onze provincie.

Voor leningen die je als lid aan Zeeuwind verstrekt, gelden aantrekkelijke vergoedingen. Kies je voor een variabele lening met opnamebeperking, dan bedraagt de rente 3,5%.

Ga je voor zekerheid, dan kun je kiezen voor een lening met een vaste looptijd van vijf jaar. De rentevergoeding daarvan is 4% per jaar gedurende de gehele looptijd. Bij beide leningsvormen deel je bovendien jaarlijks mee in de winst.

Met een ledenlening investeer je natuurlijk niet alleen in Zeeuwind, maar ook in Zeeland. Het geld wordt tenslotte ingezet voor duurzame projecten in de regio, waarmee we samen werken aan minder CO₂-uitstoot en meer lokale energie-opwek. Zo maken leden de energietransitie mogelijk, dicht bij huis.

Kort nieuws *vervolg*

Koudekerke: capaciteitsbeperkend contract

Zeeuwind en netbeheerder Stedin hebben een zogenoemd capaciteitsbeperkend contract afgesloten voor zonnepark Koudekerke. Dit betekent dat het zonnepark tijdelijk minder stroom kan leveren als het elektriciteitsnet op Walcheren te vol dreigt te raken. Zo blijft het net veilig en stabiel.

De maatregel is nodig omdat er in de regio de afgelopen jaren veel zonne-energie is bijgekomen en het stroomverbruik is toegenomen. Daardoor is de maximale capaciteit van het net bereikt. Door het zonnepark op afstand te kunnen aansturen, kan het overschot aan stroom beter worden verdeeld, vooral in de zomer wanneer de productie hoog is. Zeeuwind werkt vaker op deze manier samen met Stedin

om netcongestie te beperken. Daarnaast wordt gekeken naar andere oplossingen, zoals directe levering via eigen kabels en het inzetten van energieopslag in de toekomst.

Slim licht: alleen als het nodig is

Sinds eind vorig jaar draaien bij Kapelle de vier nieuwe Vestas-windturbines van windpark Willem-Annapolder II. Onlangs is hier een luchtvaartdetectiesysteem geïnstalleerd dat ervoor zorgt dat de nachtelijke verlichting alleen aangaat wanneer er daadwerkelijk vliegverkeer in de buurt is. Zo wordt onnodige verlichting voorkomen en blijft de nacht zo donker mogelijk.

Met een tiphoogte van 180 meter zijn de turbines overdag goed zichtbaar, maar in het donker ligt dat anders. "Daarom is luchtvaartverlichting wettelijk verplicht vanaf een hoogte van 150 meter," legt assetmanager David Tolhoek uit. "Bij dit project is er bewust voor gekozen om daar een detectiesysteem aan toe te voegen. Dat zorgt ervoor dat de verlichting alleen brandt wanneer dat echt nodig is. Het vraagt een extra investering, maar draagt bij aan zowel veiligheid als het behoud van duisternis."

Het systeem, geleverd door Lanthan, werkt met transponders: zenderontvangers die signalen uitwisselen met vliegtuigen in de omgeving. Productiemanager Leonardo Geelhoed: "Het windpark stuurt een signaal uit, waarop een vliegtuig reageert. Op dat moment schakelt de verlichting op de turbines in."

Om de veiligheid te waarborgen, brandt de verlichting tijdens schemering en bij eventuele storingen continu.

Zeeuwind past deze techniek niet voor het eerst toe. Ook windparken Krammer en Oostzeedijk zijn uitgerust met luchtvaartdetectie. Daarmee laat de coöperatie zien verder te kijken dan alleen energieopwekking. Zo wordt bij andere projecten, zoals windpark Krammer en het toekomstige ZE-BRA, ook gewerkt met vogel- en vleermuisdetectie om schade aan dieren te voorkomen.

Positieve vooruitzichten bij windpark Krammer

Op 24 maart vond de jaarlijkse obligatiehoudersdag van windpark Krammer plaats. Tijdens deze bijeenkomst kregen aanwezigen een update over de stand van zaken. De conclusie van directeur Marlies Sikken was duidelijk: het windpark draait goed en de vooruitzichten zijn positief.

Naast de huidige prestaties werd ook vooruitgekeken. Windpark Krammer heeft een langetermijnperspectief en bereidt zich nu al voor op de toekomst, onder meer door te werken aan verlenging van de vergunning. Tegelijkertijd wordt samen met de aandeelhouders – waaronder Zeeuwind – gekeken naar verdere innovatie, waarbij energieopslag een belangrijke rol speelt.

Een inspirerende bijdrage kwam van professor Jan Rotmans, die zijn visie op de energietransitie deelde. Hij sprak zijn waardering uit voor de ontwikkeling van windpark Krammer,

maar benadrukte ook dat er nog veel kansen liggen. Met name de lokale inbedding van het project blijft een belangrijk aandachtspunt voor de toekomst. Ook plaatste Rotmans de energietransitie in een bredere context. Geopolitieke ontwikkelingen onderstrepen volgens hem de urgentie om de afhankelijkheid van fossiele energie versneld af te bouwen.

Gelbatterij voor Speelhof Hoogerzael

Begin dit jaar heeft Speelhof Hoogerzael in Middelburg een gelbatterij in gebruik genomen. Deze batterij vormt het sluitstuk van de groene energievoorziening van het gebouw. Een investering die mogelijk werd dankzij de Zeeuwind Innovatie Challenge.

Speelhof Hoogerzael is een natuurspeeltuin met onder meer een ravotbos, waterspeeltuin, schoolmoestuintjes en een paviljoen. Naast plezier speelt duurzaamheid hier een belangrijke rol. Dat is ook de reden dat stichtingsvrijwilliger Mar Aalders de speeltuin inschreef voor de Zeeuwind Innovatie Challenge. Zeeuwind projectmanager Jochem Compier hielp vervolgens bij het uitwerken van een plan met extra zonnepanelen, een infraroodverwarming, een informatiedisplay en als kers op de taart dus de gelbatterij. Deze stroomopslag maakt het paviljoen van Speelhof Hoogerzael vrijwel onafhankelijk van het net.

Leerzaam

Educatie is een ander belangrijk aspect voor Speelhof Hoogerzael. Mar Aalders: "We hebben er bewust voor gekozen om de installatie in het zicht van het publiek te houden. Zo laten we iedereen goed zien hoe alles werkt

en daar leer je van." Daarnaast heeft Hoogerzael voor kinderen een aantrekkelijke en leerzame brochure over de energietransitie laten maken.

Meer informatie over dit project:

Commissaris van de Koning Hugo de Jonge kijkt windpark Krammer!

Colofon

Uitgave:

Coöperatie Zeeuwind | Juni 2026

Fotografie: Evert van Moort, Jan-Kees de Meester,
Origin Media, Rooie Peper

Copy: Marjolijn van Leeuwen

Vormgeving en realisatie: Origin Media

Postadres: Postbus 5054, 4380 KB Vlissingen

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

